

Popri hodujúcich a muzikantoch vystupujú tu napr. lišiak, vlk, bocian. Rovnako ako pri výzdobe východnej a západnej rímsy bardejovskej radnice tu víťazí meštiansky realizmus, útočiaci otvorene na negatívne vlastnosti ľudského charakteru prostredníctvom satirickej zvieracej symboliky. Parlérovska tradícia obohatená o formálne realistický a obsahovo miestami až groteskný gerhaertovský prvok nadobúda tak na začiatku 16. storočia podobu dialógu rodiacej sa renesančnej ideovej zložky a neskorogotickej sochárskej formy. Jeho tlmočníkom bola v bardejovskom prostredí osobnosť staviteľa Majstra Jána z Prešova.

Kamenárska výzdoba hornej rímsy bardejovskej radnice²² približuje nám tak ako jeden

z výstižných príkladov nielen postupný proces stredoveko-renesančného prelomu na území východného Slovenska, ale zároveň aj dokresľuje smerovanie a širokú aktivitu Majstra Jána z Prešova. Reliéfne rímsové znaky sú vyvrcholením Jánových snáh na poli architektonickej plastiky v následnosti na konzolové figurálne plastiky v kostole sv. Mikuláša v Prešove zo začiatku 16. storočia. Zastupujú v rámci regionálneho diela Majstra Jána stupeň sochárskeho chápania, keď konzolové figurálne plastiky a svorníkové reliéfy si ponechávajú len svoju dekoratívnu funkciu a v lone neskorostredovekého realizmu nadobúdajú v spojení s exteriérom organizmu meštianskej stavby výlučne výtvorný charakter.

Poznámky

¹ Archívne materiály z rokov 1432 a 1433 bližšie neurčujú, kde sídlila mestská rada. MYSKOVŠZKY, V. v diele Bártfa középkori műemlékei, I., II. Budapest 1879—1880, situoval jej pôsobisko do tzv. Vínneho domu na Námestí osloboditeľov č. 42; JANKOVIČ, V. v práci Bardejov v období vrcholného feudalizmu. In: Dejiny Bardejova, Bratislava 1975, dokonca mimo námestia.

² Z roku 1505 pochádza záznam mestskej rady týkajúci sa Majstra Alexandra: „Facta est cum Magistro Alexandro conventio, ut nobis hostia venditoria... et certas praecipuas fenestras pro praetorio ad loca inferiora“. MYSKOVŠZKY, V.: c. d., s. 72.

³ Mestská rada uzatvára zmluvu s Majstrom Jánom na práce súvisiace so štípmi a rímsou: „Item convenimus fieri duo Orthogonia vulgo Gýbel dumtaxat pro faciendo, cum magistro Joanne“ a za vykonanie prác mu platí 120 florénov. Roku 1507 vypláca mestská rada Majstra Alexandra za prácu na dverách do radnice (... unam portam ad praetorium) a objednáva u Majstra Alexia okná talianskeho typu (... pro fenestris italibus).

⁴ Rozmery objektu bardejovskej radnice sú dané pomerom maior a minor zlatého rezu, ako na to upozornil už MYSKOVŠZKY, V. v c. d.

⁵ Pôvodne bola dlhá miestnosť na prízemí rozdelená na sedem menších so samostatnými vstupmi. Jeden z týchto priestorov, veľmi úzky, situovaný na priečnej osi stavby, možno označiť ako vstup, pričom ostatných šesť slúžilo obchodu. Stredný trakt bol primárne prejazdný. KRAUSE, E.: Výsledky archeologického výskumu bardejovskej radnice. Pamiatky a príroda, 1980, č. 5, s. 39.

⁶ Prestavba radnice a jej adaptácia na župné múzeum v rokoch 1904—1905 pod vedením O. Sztehla je príkladom ústupu od historizujúcej ochrannárskej praxe architektov-reštaurátorov 19. storočia, i keď Sztehlo k nim sám generačne patril. Projekt obnovy predznamenáva nasledujúcu epochu „konzervačného“ prístupu reštaurovania. Veľký osobnostný podiel na tom má O. Sztehlo, prakticky vyučený v novodobej stavebnej huti košického domu Steindlom. V porovnaní napr. s F. Schulekom nerešpektuje tak striktné a dôsledne formálnu stránku gotického a renesančného tvaroslovia. Pri jednotlivých stavbách prihliada aj na ich špecifický charakter podfarbený lokálnym koloritom. Nasvedčuje tomu aj adekvátne zvolený stupeň rešpektovania pôvodnej renesančnej ornamentálnej skladby ostenia nových okien na južnom priečelí bardejovskej radnice.

⁷ MYSKOVŠZKY, V.: Bártfa középkori műemlékei, I., II. Budapest 1879—1880. Reliéfnoú výzdobou korunnej rímsy bardejovskej radnice sa zaoberal HRON, V.: Výtvorná výzdoba bývalej radnice v Bardejove. Bratislava 1978, v rukopise.

⁸ Pre lepšiu orientáciu rešpektujeme číslovanie jednotlivých reliéfov zvolené V. Myskovszkým v c. d., pozn. 7.

⁹ O popularite zvierat ako tvorov s ľudskými vlastnosťami svedčí stredoveká literatúra, v rámci ktorej vznikli — v nadväznosti na ezopovskú satirickú výpoveď — napr. príbeh lišiaka Renarta, osla Brunia, koňa Fauvela atď.

¹⁰ Martin Bylica z Olkuzsa (1433—1493) pôsobil aj na Slovensku, na Academii Istropolitane. Po úpadku Academie odchádza Bylica na budínsky dvor a po